

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การศึกษาเปรียบเทียบกลยุทธ์การส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟ
อราบีกาของโครงการพัฒนาที่สูงไทย-นอร์เว และโครงการพัฒนา
เขตพื้นที่สูงไทย-ออสเตรเลีย

ชื่อผู้เขียน นายธีระเดช พรหมวงศ์

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ศักดิ์ อังกลีทธิ	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดุษฎี ณ ลำปาง	กรรมการ
อาจารย์ ไร่ไพพรรณ อภิชาติพงศ์ชัย	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทยา สรวมลศิริ	กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบกลยุทธ์การส่งเสริม การปลูกและผลิต
กาแฟอราบีกาของโครงการพัฒนาที่สูงไทย-นอร์เว และโครงการพัฒนาเขตพื้นที่สูงไทย-
ออสเตรเลีย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลที่เกษตรกรได้รับจากกลยุทธ์การส่งเสริม
ของโครงการพัฒนาที่สูงที่แตกต่างกัน และศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการปลูก
และผลิตกาแฟอราบีกาบนที่สูง

ประชากรที่ศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรชาวเขาเผ่าเข้าที่มีการปลูกกาแฟ
อราบีกาในเขตพื้นที่แม่ส้าน-ผาแดง และเขตแม่ซ้ายทุกราบ จำนวน 132 ตัวอย่าง ข้อมูลที่
ได้มาจากการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติต่าง ๆ คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ
วิเคราะห์หาความแตกต่างกันโดยใช้ t-test

กลยุทธ์การส่งเสริมการปลูกและผลิตกาแฟของทั้ง 2 โครงการมีความแตกต่างกันในด้านวิธีการส่งเสริม (อิงประชากรเป็นหลัก โดยการวางแผนจากเบื้องล่าง หรือ การวางแผนจากเบื้องบนโดยยึดเอาความเห็นของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเป็นหลัก เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน (เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือลูกจ้างโครงการ) ภาพรวมของโครงการ (ถาวรหรือไม่ถาวร) และระบบการปลูกพืช (การปลูกพืชหลายชนิด หรือแบบพืชเดี่ยว)

ผลการวิจัยโครงการพัฒนาเขตพื้นที่สูงไทย-ออสเตรเลีย พบว่าชาวเขาเผ่าเข้าส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 36 ปี ส่วนมากไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือไทยได้ สมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 7 คน เป็นแรงงานเกษตร เฉลี่ย 2 คน มีพื้นที่การเกษตรของครัวเรือน เฉลี่ย 19 ไร่ พื้นที่ที่ปลูกกาแฟที่ได้ผลผลิตแล้วเฉลี่ย 0.79 ไร่ ระยะเวลาเดินทางจากบ้านถึงแปลงปลูกกาแฟเฉลี่ย 15 นาที เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกกาแฟเฉลี่ย 4 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตกาแฟในรอบปีที่ผ่านมา การตัดสินใจปลูกกาแฟเห็นว่ากาแฟเป็นพืชที่ปลูกและดูแลรักษาง่าย มีความต้องการความรู้เพิ่มเติมด้านการตัดแต่งกิ่งหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต เกษตรกรส่วนใหญ่มีการติดต่อแหล่งความรู้เกี่ยวกับการปลูกกาแฟได้แก่หน่วยงานของรัฐบาล

ส่วนเกษตรกรโครงการพัฒนาที่สูงไทย-นอร์เว พบว่าชาวเขาเผ่าเข้ามีอายุเฉลี่ย 35 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่อ่านและเขียนหนังสือไทยไม่ได้ มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 7 คน เป็นแรงงานเกษตรเฉลี่ย 3 คน มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 15 ไร่ สวนกาแฟที่ให้ผลผลิตแล้วเฉลี่ย 5.50 ไร่ ระยะเวลาเดินทางจากบ้านถึงแปลงปลูกกาแฟเฉลี่ย 20 นาที เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกกาแฟเฉลี่ย 7 ปี เกษตรกร ร้อยละ 52.22 มีการอบรมเกี่ยวกับการผลิตกาแฟในปีที่ผ่านมา เกษตรกรมีความต้องการความรู้เพิ่มเติมด้านการตัดแต่งกาแฟ การใช้สารเคมีป้องกันศัตรูกาแฟ เกษตรกรทั้งหมดมีการติดต่อแหล่งความรู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับการปลูกกาแฟได้แก่ หน่วยงานของรัฐบาล เพื่อนบ้าน

ผลจากการใช้กลยุทธ์ของทั้ง 2 โครงการ ได้ใช้ปัจจัย 5 ตัวในการวัด คือ ผลผลิต รายได้ การยอมรับ ทักษะ และ การมีส่วนร่วมในการผลิตกาแฟ ผลปรากฏว่า ผลผลิต รายได้ และการยอมรับของเกษตรกรชาวเขาเผ่าเข้าแต่ละโครงการมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนทักษะและการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่มีต่อการส่งเสริมปลูกกาแฟของทั้ง 2 โครงการ ไม่มีความแตกต่างกันในทางสถิติ

ปัญหาของชาวเขาเผ่าเผ่าเข้าในการปลูกและผลิตกาแฟราบีเก้าของทั้ง 2 โครงการ ได้แก่ คัทรูพีช (ราคา ราสนิม ทนจนเจาะลำต้น เพลี้ยหอย) วัชพีช แรงงานไม่พอเพียง ปัจจัยการผลิตไม่พอเพียง ระบบตลาดที่ไม่คงที่ การขาดน้ำในฤดูแล้ง ขาดคำแนะนำที่เหมาะสมในระยะเวลาที่จำเป็น เช่น การป้องกันศัตรูกาแฟ การทำสารกาแฟ และการตัดแต่งกิ่งกาแฟ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

Thesis Title A Comparative Study of Highland Arabica Coffee
Extension Strategies of Thai-Norwegian Church
Aid Highland Development Project and Thai-
Australia Highland Agricultural and Social
Development Project

Author Mr. Theeradej Promwong

M.Sc. (Agriculture) Agricultural Extension

Examining Committee :

Assoc. Prof. Dr. Pongsak Angasith	Chairman
Assist. Prof. Dusadee Nalampang	Member
Lecturer Rampaipan Aphichatpongchai	Member
Assist. Prof. Dr. Pittaya Sruamsiri	Member

Abstract

The objectives of this research were to compare the strategies of the arabica coffee extension implemented by two highland development projects; and to investigate the problems in coffee production.

Data collection was carried out by interviewing 132 Yao hilltribes in Mae San Pha Daeng Village, Amphoe Wang Nua, Changwat Lumpang, and Mae Sai Village, Amphoe Muang, Changwat Chiang Rai. The method of the statistical analysis used in this research were percentage, arithmetic mean and t-test.

The strategies of the coffee extension implemented by the two projects were different in terms of approach (problem-oriented/bottom-up or extensionist-oriented/top down), working employment (government officers or direct hired), sustainability of the project (sustained or unsustained) and cropping system (mixed or mono).

From the research findings, it was found that the average age of Yao in the TA-HASD project was 36 years old and they were animists. Most of them were uneducated. There were 2 of 7 persons in the household worked on farm. The average size of the farm holding was 19 rais with the coffee cultivation area averaged 0.79 rais. The distance from their household to coffee farm was 15 minutes on foot. Although most of them had 4 years of coffee growing experience, they had never attended in a coffee training programme in the past year. They assured that coffee was easy to manage. Only post harvest management needed an advice. Most of them had contacted the local source of knowledge such as government officers last year.

As for the Yao hilltribes in TN-HDP, the average age of them were 35 years old with no education and they were animists. There were 3 of 7 persons in the household worked on the farm. The average size of the farm holding was 15 rais with the coffee cultivation area averaged 5.50 rais. The distance from their household to their farm was about 20 minutes on foot. Although most of them had 7 years of coffee growing experience, about half of them (52.2 percent) attended a coffee training programme in the past year. Coffee pruning, chemical control and coffee pest

needed a recommendation. They always discuss their problems with the government officers and their neighbours.

Coffee production, incomes, adoption of farmers, attitude towards coffee growing and participation were main factors to assess the strategies of the coffee extension.

From the comparison study, the results showed that only production, income and adoption of the hilltribes between 2 projects were significantly difference.

The important problems in arabica coffee production of the two projects were pest (sooty mold, leaf rust, stem borer, brown scale), weeds, labor shortage and lack of suitable recommendations in critical periods, such as pest control, processing and pruning.